

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE
EL CAPITÀ CALIU I ALTRES CONTES MARINERS
DE CARLES LLORCA I TIMONER

(CAM BENIDORM, 6 DE FEBRER DE 1998)

Rafael Alemany

Estimades amigues, estimats amics:

El dia 19 de desembre de 1996, Carles Llorca i Timoner, una de les personalitats més riques, cultes, anticonvencionals, interessants i suggestives que ha donat el Benidorm contemporani, ens deixava per a sempre en el número 10 del carrer Cervantes de la vila dels Poblets, a la Marina Alta, el refugi on va trobar la pau, la tranquil·litat, la serenitat i l'assossec que el seu Benidorm d'origen ja no podria tornar a oferir-li sinó després de la mort.

És cert que el Benidorm actual, per diferents raons que no són del cas, es va convertir per a Carles en una realitat poc grata i inhòspita i, per això, se n'allunyà progressivament. Però este allunyament mai no va significar desinterés o desafecció, sinó que, ben al contrari, Carles va mantindre fins a l'últim alé de la seua vida, com aquell qui diu, un clar lligam amb l'actualitat del seu poble a través, sobretot, dels contactes amb un grup d'amics que, de tant en tant, ens apropiàvem als Poblets a fer una llarga i deliciosa xerrada al caliu d'un àpat generós. Estes trobades recorde que l'última la vam tindre encara a una setmana només l'adéu definitiu. Sempre van ser per a mi i per als altres amics. Jaume Ferrando, Jaume Berenguer i la seua dona Vicenta, el meu cosí Simeon, Cinto Llorca... una experiència gratíssima; i també ho van ser per a Carles. Com a mostra cite una carta seua, del 8 de febrer de 1994 on m'escriu: "aplec com el del dissabte passat no és que t'ajuden a viure, sinó que són la vida".

Precisament, en l'aplec d'aquell "dissabte passat" de primers de febrer de 1994 que acabe d'esmentar, va prendre cos la idea de publicar com a llibre un recull de contes de Carles Llorca que ara podem llegir en el volum *El capità Caliu i altres contes mariners* que hui m'han encomanat que us presente. Es tracta d'una obra que, inicialment, havíem previst que publicara l'Ajuntament de Benidorm: a la fi, però, el nostre malaguanyat amic, en un excés de prudència que vaig respectar però en cap manera compartir, va optar per costejar-se'n ell mateix l'edició. En relació amb este tema m'escrivia, amb ironia evident, el 12 d'octubre de 1994:

"He parlat amb el Capità Caliu i m'ha dit que, com a bon mariner de Benidorm que és, sap perfectament quan bufen vents favorables per navegar i quan no cal ni mullar-se els peus a la mar. I de cap manera vol que t'amoïnes gens ni mica, que ja vindrà la bona. D'acord?"

Des d'algun temps enrere jo ja tenia notícies de les dèries literàries de Carles. Sabia, per exemple, que l'any 1990 havia quedat finalista del XII Premi de Narrativa "Joanot Martorell" de l'Ajuntament de Gandia i que el 1991 havia guanyat el Premi de Narració Breu "Països Catalans. Solstici d'Estiu" de l'Associació Festa Nacional Països Catalans de Badalona. La

veritat, no obstant, és que mai no havia llegit les proses de l'autor fins que, per fi, la publicació del seu llibre *Antoni Miró i els desgavells del mas de la Sopalma* (València, 1993) em va permetre de fer-ho i d'apreciar els trets més característics de l'escriptura de Carles Llorca: el realisme dominant –manifest en les referències geogràfiques i onomàstiques, en les situacions i en els personatges evocats–, la vocació *lato sensu* marinera, la denúncia social i política hàbilment entreteixida amb la ficció literària, l'interés per la temàtica eròticosexual –"característica meua des de la més tendra infantesa" com em reconeixia Carles en una carta del 9 de setembre de 1996–, el sentit de l'humor, la fina ironia i un llenguatge molt punyent, ric en lèxic i en fraseologia marinera –no debades Carles havia sigut un llop de mar– i farcit de col·loquialismes propis del valencià de les comarques de la Marina.

El llibre que hui us presente és una magnífica mostra de tot això i de més. Es tracta d'un recull de contes, cinc dels quals (el 1r, 4t, 5é, 6é i 7é) van constituir l'obra amb què l'autor va concórrer al Premi de Narració Breu de Badalona ja esmentat. El capità Caliu és un vell mariner, capità, pirata, contrabandista, pescador i, a pesar de tot, home de bé, que mata el temps lliure de la vellea contant un inacabable repertori d'anècdotes i experiències a una colla de jovenets sempre àvids d'escoltar i de saber-ne més. Caliu és, per tant, el personatge que vertebrava –bé com a narrador, bé com a protagonista o bé com les dos coses a la volta– la totalitat de l'obra, a excepció dels tres últims contes del llibre. De la mà de Caliu assistim a l'evocació càlida, però no necessàriament idíl·lica, d'uns tipus humans, d'unes formes de vida, d'uns usos i d'uns costums, ja inexorablement perduts, i al procés de substitució d'estos per altres de ben diferents, que se'ns descriuen amb càustica ironia i mordacitat.

Este canemàs narratiu permet a l'autor teixir un bell document antropològic d'un passat viscut per ell, al temps que incidir críticament, amb bon humor i perspicàcia intel·ligent, sobre els aspectes més sòrdids i tabú d'aquella realitat i, encara, d'una altra no tan llunyana. És així com una omnipresent atmosfera marítima i pesquera –amb llauts, ganxos de copejar, sexants i ortodròmiques...– i una geografia ben pròxima i real –Benidorm i els pobles de la Marina Baixa, sobretot, però també Alacant i altres llocs– embolcallen una sèrie de personatges i de motius referencials diversos que, lluny de constituir només un mer retaule costumista, es converteixen en actants discursius al servici d'una visió del món crítica i no exempta d'una bona dosi d'escepticisme.

Esta cosmovisió té, entre altres, uns excel·lents exponents en el perfil càustic de l'Espanya de postguerra que se'ns ofereix als contes 1r i 3r ("El capità de séquia" i "Una nit d'òpera"), en el tractament de la temàtica de la pirateria domèstica del conte 5é ("SOS. Equinocci"), en la presentació dels aspectes més tèrbols, menys triomfals i desmitificadors del món de l'almadrava que trobem al conte 7é ("Un lloc al sol"), en la sàtira despiadada del desclassament social de certs clans familiars benidormers –els nous rics del desenvolupament turístic– literaturitzada al conte 4t ("La sisena flota"), en el plantejament de la temàtica del contraban del conte 10é ("Qui mal sopa, mal dorm") o en la ficcionalització de la lluita nacionalista continguda al conte 9é ("Cala Maleïda").

Però el llibre que ens ocupa, a més dels relats esmentats, n'inclou d'altres que, tot i que participen d'algunes de les característiques generals del conjunt, presenten un peculiarisme remarcable. Este és el cas del conte 6é ("Escandallada terra endins") i del 8é ("Quina cara, Caront!"). Al primer l'autor recrea un magnífic i ben pormenoritzat testimoni del despertar

sexual d'un adolescent, a partir de la combinació de records personals d'infantesa i de l'experiència adulta d'hoste freqüent del mas de la Sopalma d'Antoni Miró. El segon, situat a les antípodes del realisme dominant en la resta dels relats, esdevé un exercici enginyós de literatura de ciènciaficció, on la mitologia clàssica més pregona es barreja amb els motius més emblemàtics de l'avanç científic i tecnològic, per bé que de tot plegat no sembla deduir-se, per a desgràcia del ser humà, la més mínima expectativa de millora ni en el món dels mortals ni en el més enllà.

Per tant, *El capità Caliu i altres contes mariners* de Carles Llorca i Timoner esdevé un esplèndid tapís de retalls fragmentaris d'una realitat integrant de la nostra memòria col·lectiva, una magnífica aportació al coneixement d'esta realitat i, sobretot, una invitació a assumir-la amb les seues llums i les seues ombres, a salvar-la de l'oblit o, el que seria més greu encara, de l'escamoteig intencionat. Si a tot això afegim el mèrit de la llengua literària emprada per l'autor Àrica, viva i plena d'expressions ben genuïnes de la parla dels pobles de la Marina i l'excel·lent sentit de l'humor i la ironia que presideix estes pàgines, haurem de concloure que este altre capità Caliu que, a fi de comptes, va ser Carles Llorca i Timoner, havia encertat la dreuera en la seua activitat literària. Ens ho va demostrar, una volta més, en l'esplèndid "Nova teoria del *big bang*", relat que va publicar com a suplement del catàleg de l'exposició *Un viatge de somni. Sèrie Cosmos d'Antoni Miró*, amb pròleg d'Isabel-Clara Simó (Alcoi 1996) i, encara, en uns inèdits *Papers dispersos*, que, pulcrament enquadernats, va voler que, *post mortem*, anaren a parar a mi i a unes poques persones més: una herència impagable.

Caront, el mític barquer que trasllada les ànimes al regne dels morts, tot travessant la llacuna Estígia, en la seua rutina quotidiana, se'ns ha endut Carles per a sempre just quan, al meu parer, es trobava en un dels millors moments del seu intens i agitat períple biogràfic. Caront ens ha privat d'un homenot de pes i, amb això, ens ha fet la guitza a tots els qui l'admiràvem i l'estimàvem. Però, n'estic convençut, Carles se l'haurà sabut guanyar i, dins del que cap, no ho passarà tan mal en l'altra dimensió: no debades tenia una certa familiaritat amb ell, amb Caront, tal com ens explica en el conte "Quina cara, Caront", vuité del recull que us acabe de presentar; veieu que ens hi en diu:

"Vaig intentar que Caront, valent-se de les seues influències, arreglara el desgavell. Però no havia res a fer. Els déus, de cap manera volien influir en les coses terrenals. Jo crec que tampoc podien perquè havien perdut tot poder i s'excusaven amb arguments morals. Un dia vaig convèncer Caront per embarcar en aquelles fustes i que em passara a l'altra banda, arriscant-me a l'enfrontament amb el Tàrtar. Compadit, va acceptar. Però, malgrat que vogàrem els dos amb força, no aconseguírem avançar i, esgotats, sempre tornàvem a la riba.

En este temps interminable, m'he acostumat a la idea que ni "ençà" ni "enllà" res no funciona. I pelets a la mar. Caront i jo ens hem fet bons amics, juguem a cartes, em deixa escriure contes i em proveeix de ginebró menorquí contra el fred que els tècnics de la Companyia Congeladora de Cossos Humans per una Resurrecció Futura, contumaciosos, no paren d'injectar al meu cos envasat, en forma d'hidrogen líquid. Quan Caront em fa trapes en el joc i jo m'enutge, li dic que tinc ganes que arribe l'any 2.500 per embainar-me en el meu cos recién reparat pels científics de Los Angeles, i fotre el camp per perdre'l de vista. Aleshores li agafen unes riallotes sorolloses, de ruc amb faringitis, que arriben a fer onades a la llacuna Estígia. És un tipus ben incrèdul i

pessimista." (*Caliu*, pàg 110)

I res més, amigues i amics. Tan sols em queda agrair als organitzadors d'este acte que, en esta ocasió, m'hagen fet l'alt honor de presentar els contes del capità *Caliu* ací, en el nostre Benidorm; en el Benidorm on, ja fa un grapat d'anys, Carles, don Carlos, em va donar classes en el primitiu col·legi Lope de Vega; en el Benidorm on, juntament amb tants d'altres amics i amigues, vam desenvolupar plegats una sèrie d'iniciatives civopolítiques, des del sentit ètic i solidari de la cosa pública, en el trenc d'alba de la transició democràtica; en el Benidorm, en fi, on Carles Llorca va viure la major part de la seua existència i on ha volgut que les seues despulles reposen definitivament. Gràcies a tots per la vostra pacient atenció i tant de bo si, amb la limitació de les meues paraules, he aconseguit esperonar-vos a la lectura dels contes del *Caliu*, perquè llegir-los, a més d'una font de plaer i d'autoidentificacions diverses, és una manera de seguir xarrant amb Carles Llorca i Timoner, de fer-lo perdurar en la memòria.

Bona nit.